

Nieuwsbrief

Nummer 4 – juni 2005

Inhoud

Onkruidbeheersing	1
<i>Zaaien of planten</i>	1
<i>Grondbewerking</i>	1
<i>Wieders</i>	1
<i>Aangedreven wiedege</i>	2
<i>Pneumat</i>	2
Gewasbescherming	2
<i>BotaniGard</i>	2
<i>Asepta NeemAzal-T/S</i>	3
<i>Spruzit</i>	3
<i>Compostthee</i>	3
<i>Zwavel</i>	3
Vanuit Biosfeer kringen	3
<i>De diverse excursies</i>	3
<i>De biologische 'Opendagen'</i>	4
<i>KLV Studiekring Biologische landbouw</i>	5
<i>Geplande excursie naar Bunches</i>	5
<i>Agenda</i>	5

Onkruidbeheersing

Onkruid speelt in de buitenteelt menig teler parten, tijdens de excursies is hier veel bij stilgestaan. Zo toonde Frans Termorshuizen ons een aangedreven wiedmachine met lange tanden waarmee wieden ook in een later groeistadium mogelijk blijft. Ook Sjors Veldt werkt met een wiedege die deels ook in de rij onkruid raakt. Iedere grond vraagt om een specifieke aanpak, maar ook afstand tot het perceel (rijtijd) en beschikbaarheid van (goedkope) arbeid bepalen de aanpak en strategie. Voor de bestrijding van het onkruid geldt altijd, hoe kleiner het plantje hoe beter het bestrijdingseffect.

Mechanische onkruidbestrijding in bloemeteelt wordt nog bewerkelijker indien het gewas in gaas staat. Zeker voor meerjarige teelten kan een uitgekende rij- en plantafstand veel wiedarbeid uitsparen. Door in twee rijrichtingen te wieden of schoffelen neemt het bestrijdingseffect zichtbaar toe. Het is daarom zoeken naar een goede combinatie van voorbewerking, schoffelen, wieden, rij- en plantafstanden.

Zaaien of planten

In de bloemeteelt hebben we vaak te maken met langzame kiemers en als we niet oppassen moeten we na enkele weken de kiemplanten zoeken tussen het opgeschoten onkruid. In dit geval kan voorzaaien uitkomst bieden, de extra kosten (tijd) weegt vaak op tegen het aantal wieduren. Een eigen opkweekkas of tunnel is vaak voldoende om zelf de voorkweek ter hand te nemen. Zorg dan wel voor schone potgrond, diverse bedrijven leveren mengsel die voldoen aan de Skal eisen.

Grondbewerking

Door grondbewerking ontvangen aanwezige onkruidzaden een lichtimpuls, waardoor deze gaan kiemen. Is er tijd voor een vals zaai-bed, dan zorgt een intensieve(re) bewerking (dieper of bijvoorbeeld dubbel) in de bovenlaag voor veel kiemend onkruid. Bij een grondbewerking gelijktijdig of juist voor het zaaien, is een ondiepe, minder intensieve bewerking gewenst. 's-Nachts de grond bewerken zet in Nederland weinig zoden aan de dijk.

Wieders

Torsiewieders en vingerwieders (Frato, Steketee, Schmotzer, Broekema enz.) worden veel ingezet in de vollegrond akker- en tuinbouw. Verkrijgbaar in allerlei maten, kwaliteit en soorten. Juiste afstelling is hierbij, per gewas, een must. Ook de rijsnelheid dient te worden aangepast.

Verder doen bodem aangedreven (Brienen, Steketee) of hydraulisch/mechanisch (Christiaens) aangedreven rotorwieders vaak een goede bestrijding in de rij. Afstemmen van draaisnelheid en rijsnelheid op de grootte van het gewas is hier belangrijk. Bij te grote gewassen is er meer gevaar voor schade. Ook de Weed-Fix van Struik, een per element hydraulisch aangedreven pennen met messenwieder is komende. In verschillende gewassen zijn goede resultaten bereikt, in andere moet er nog meer ervaring opgedaan worden onder de Nederlandse omstandigheden. Broekema heeft een Bio-Wieder ontwikkeld. Deze bestaat uit een combinatie van schoffels, vingerwieders en een aangedreven horizontaal heen en weer bewegende veertandenset. Ook Hak en Inventicon zijn bezig met nieuwe ontwikkeling op het gebied van "intra-row" wieden.

aanwezige schoffelapparatuur of rug- en beddenvormers.

Aangedreven wiedeeg

Op een demo 2004 te Kloosterburen is de onkruidbestrijdingseffect van de diverse machines geteld. Van de aanwezige machines presteerde de Schmotzer Vibroschoffel met vingerwieders het beste. Ook de pneumat, opgebouwd op een Mutsaerts Q1, presteerde erg goed. Beide machines bestreden ongeveer 70% van het aanwezige kleine onkruid. Opvallend was de aangedreven wiedeeg van Agro Techniek Holland. Deze eg heeft 70cm lange veerstalen tanden. De tanden zijn in 3 velden en 6 rijen aangebouwd en worden door een traploos regelbare hydraulische aandrijving in zijwaardse richting vibrerend aangedreven. Omdat de tanden meer bewegen, komt het onkruid eerder los. Dit geldt zowel voor witte draden als voor kleine kiemplantjes. Ook is er door de geforceerde vibraties minder gevaar voor gewasbeschadiging: Een tand zal nooit in en plantenrij blijven hangen. Afstelling is mogelijk door: diepteregeling, mate van vibratie en rijsnelheid.

Aangedreven wiedeeg

Pneumat

De "Pneumat" is een onkruidbestrijdingssysteem waarbij door middel van lucht het onkruid in de gewasrij wordt weggehaald. Dit gebeurt in combinatie met schoffels tussen de rijen en speciaal gevormde blaasmondjes links en rechts van de gewasrij, gericht op de rij. Deze blaasmondjes brengen de luchtstroom ondergronds tussen de cultuurplanten. Een schroefcompressor, met in dit geval een capaciteit van 7000 liter / min lucht, levert een zodanig grote en gerichte luchtstroom dat de onkruiden tussen de teeltgewassen "weggesneden" worden. De rijsnelheid van de combinatie kan variëren van 4 tot 8 km / uur. De gebruikte luchtdruk ligt tussen de 4 en 7 bar. Dit is sterk afhankelijk van de grondsoort, het gewas en de aanwezige onkruiden. De machine is leverbaar als 4, 6 of 8 rijer. Ook is opbouw van het systeem mogelijk op reeds

Gewasbescherming

BotaniGard

Per 3 december 2004 zijn BotaniGard Vloeibaar (12611 N) en BotaniGard WP (12612 N) in Nederland toegelaten. Sinds enkele weken is BotaniGard Vloeibaar in de handel. De poederformulering, die zich qua toelating van de vloeibare vorm alleen in die zin onderscheidt dat het ook in tomaat toegelaten is, zal voorlopig niet op de markt komen.

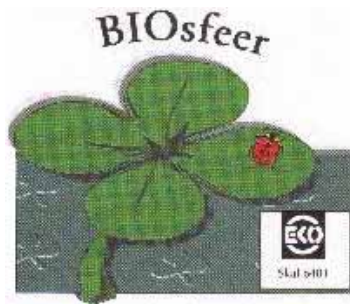
De werkzame stof van BotaniGard Vloeibaar is de insectenparasitaire schimmel *Beauveria bassiana* (stam GHA), deze schimmel was in Nederland voorheen nog niet toegelaten. Uiteraard kan BotaniGard daarmee worden gekwalificeerd als een 'Gewasbeschermingsmiddel van Natuurlijke Oorsprong' (GNO). De formulering van BotaniGard Vloeibaar bevat een plantaardige olie, deze hoeft dan ook niet meer te worden bijgemengd zoals dat bij Mycotal (Addit is een plantaardige olie) wordt geadviseerd. Uit het door toelatingshouder Certis gepresenteerde onderzoek blijkt dat de vloeibare formulering beter werkt dan de poederformulering. BotaniGard Vloeibaar is voorzien van een gevarensymbool Xn (andreskruis met het onderschrift: 'Schadelijk'), 1 liter – de verpakkingseenheid – product bevat 2 x 10¹³ sporen. De verbruikersadviesprijs ligt rond de 65 à 70 Euro/liter.

Toegestaan is uitsluitend het gebruik als insectenbestrijdingsmiddel toegepast door middel van een gewasbehandeling in de teelten onder glas van:

- aardbeien
- aubergines, courgettes, komkommers, meloenen en paprika's
- bloemisterijgewassen, boomkwekerijgewassen en vaste planten.

Het is niet uitgesloten dat er na toepassing van het middel bij hoge luchtvochtigheid nuttige insecten geïnfecteerd worden met *Beauveria bassiana*. Raadpleeg hiervoor de technische informatie van de leverancier. Het effect van dit middel op nuttige insecten dient te worden gevolgd om schade aan het systeem van geïntegreerde bestrijding te voorkomen.

Gevaarlijk voor bijen. Verwijder of bedek bijenkorven en hommelmasten tijdens het gebruik van het product en gedurende 16 uur na de behandeling.

Info via www.neudorff.de Volgens ecostyle komt ook de nieuwe Spruzit in 2006 op de NL markt.

Asepta NeemAzal-T/S

Asepta NeemAzal-T/S (12455 N) is toegelaten als insecten- en mijtenbestrijdingsmiddel in o.a. de teelt van bloemisterijgewassen onder glas en in de vollegrond. Daarnaast heeft het een toelating gekregen in de teelt van boomkwekerijgewassen, vaste planten, fruit (appel) en aardappelen.

Het werkzame deel van het product wordt gewonnen uit zaden van de Neemtrees: *Azadirachta indica*.

Asepta NeemAzal-T/S is dus een GNO.

Asepta NeemAzal-T/S heeft een brede werking, de voor de sierteelt belangrijkste op het etiket genoemde doelorganismen zijn wittevlieg (incl. *Bemisia tabaci*), spint, mijten, trips (o.a. *Frankliniella occidentalis*), rups, mineervlieg en diverse luizensoorten (o.a. rozenluis en groene perzikluis).

Hoewel Asepta benadrukt dat het middel zeer gewasveilig is, is het altijd raadzaam om eerst een kleine praktijkproef te doen met het middel. In de praktijk worden soms gewasbeschadigingen waargenomen. Daarnaast heeft het middel ook effect op de biologie in de kas.

Spruzit

Het middel Spruzit wordt ingezet tegen insecten en vooral ook bladluizen. Dit voorjaar ontvingen we meldingen over de matige werking na toepassing van het middel. Hieronder wat achtergrond en aanbevelingen.

- Spruzit heeft als werkzame stoffen Piperonylbutoxide en pyrethrum
- Kost ca 100 euro/ ltr. Dosering 1 tot 5 ltr per ha
- Spruzit werkt nauwelijks boven de 25°C
- Spruzit werkt alleen als de belager wordt geraakt. Gebruik daarom heel veel water, lage druk en rij langzaam. Bijvoorbeeld 1000 ltr met 3 ltr spruzit per ha. Omdat de werkzame stof afbreekt onder invloed van licht kan het best in de avond worden gespoten, bij warm weer echter beter zeer vroeg in de ochtend als het op z'n koudst is (begin bijvoorbeeld rond 4 uur 's-Ochtends). Meet de temperatuur in het gewas en kies de koudste dag uit. Hoe langer het gewas nat blijft hoe beter het middel werkt.
- Tegenvallende werking lijkt vaak te verklaren doordat belagers niet geraakt worden of door te hoge temperaturen.
- Beregenen v/t voren schijnt het effect te vergroten
- In Duitsland en België is een nieuwe formulering van spruzit toegelaten met daarin raapzaadolie en geen piperonylbutoxide. Deze heet in Duitsland Neudosan. Hij schijnt beter te werken.

Compostthee

Compostthee is geen wondermiddel, toch zijn er telers die hier met overtuiging mee werken. Een verklaring hierbij is dat compostthee de weerbaarheid van planten ondersteunt. Het gebruik van compostthee moet echter passen in de gehele teeltstrategie en deze begint met de verzorging van de bodem. Goede bodemstructuur, inzet van compost en aanvullende bemesting zorgen voor een goede beworteling. En zolang de plant voldoende voeding en water heeft ontstaat er geen stress. Tijdelijke stress, bijvoorbeeld op warme dagen waarbij de plant veel verdampt, maken de plant kwetsbaar. Dus het voorkomen van stress-situaties is een belangrijke voorzorg.

Zwavel

Zwavel voorkomt dat schimmelsporen kiemen en door de opperhuid van de plant heengroeien. Het middel werkt dus vooral preventief. Belangrijk is de verdeling van de zwavel over het blad, dit vraagt om een goede uitrusting en spuittechniek. Soorten zoals *Hypericum* lopen grote kans om onder roest te lopen. Naast goede verzorging blijft zwavel een noodzakelijk middel om kwaliteit op niveau te houden. De teler zal vooraf een strategie moeten bepalen, want als de roest of meeldauw in het gewas aanwezig is, wordt corrigeren erg lastig.

Vanuit Biosfeer kringen

De diverse excursies

Naar Brabant

Op dinsdag 24 mei gingen we met Biosfeer op excursie naar Frans Termorshuizen. We moesten er een eind voor rijden. Het was echter meer dan de moeite waard.

Stevige discussies werden er gevoerd over typen compost en het gebruik van compostthee tegen roest. Vervolgens hoorde je diverse keer weer de uitspraak: "hoe sterker de plant (mede door toepassen van bitterzout), hoe kleiner de aantasting. Een rondwandeling langs de gewassen: *Alstroemeria* (fuego), *Viburnum* (roseum), *Tanacetum*, Leeuwenbekken, *Solidago*, diverse soorten struikrozen, *Alchillia* en de voorgekiemde zonnebloemen leverde ons een goed beeld op van de tuin van Frans met al zijn mogelijkheden. Over de wiedzmachine heeft Leen Janmaat al het een ander verteld (zie onkruidbeheersing).

Henk van de Berg joeg de discussie aan en wel op zijn bekende manier. Bij *Alstroemeria* (te snelle verdamping en te weinig water opname)

introduceerde hij de 3 schuldige W's : Warmte, Wortelsterfte en Water tekort .

Na afloop van de rondgang werden we verrast met gebak en lekkere broodjes; Hulde aan Ivonne , de ware gastvrouw van de Ottermeerhoeve.

Naar Noord-holland

Op woensdag 22 juni ging Biosfeer op excursie bij Sjors Veldt (Akersloot) en Jan Knook (Midden Beemster).

Evenals vorig jaar was deze excursie interessant. Bij Sjors kregen we wat meer inzicht in valse meeldauw in Zonnebloem; daarnaast was er volop aandacht voor de aanpak van het onkruidprobleem en het gebruik van de wiedeg.

Bij Jan was het gebruik van plastic tunnels interessant als middel om te vervroegen en de productie van bloemen (vrouwenmantel) te spreiden.

Een wandeling over zijn bedrijf leerde, dat de teelt van een veld vol met uiteenlopende soorten en wel voor een gelijkmatige afzet niet makkelijk was Maud, de vrouw van Jan vergastte ons op een zeer verzorgde broodmaaltijd met vele lekkere hapjes.

De biologische 'Open dagen'

Vele biosfeer telers deden mee aan deze Open dagen. Gezien de ondersteuning van Biosfeer door de prov. N-Holland kreeg het bedrijf Jan Knook wat extra aandacht deze keer.

Op za. 25 en zo.26 juni 2005 zijn er tussen de 175 en 200 bezoekers langs geweest bij het biologische bedrijf van Jan Knook

De talrijke bezoekers gingen niet met lege handen weg.

Door het project Bioflora (geleverd door de biologische Groothandel Florganic) werd een prachtig boekje biologische bloemen aan de bezoekers meegegeven. Ook Jan Knook en zijn vrouw Maud lieten zich niet onbetuigd. Zij maakten voor bezoekers mooie boekjes en monobossen van Pioenen, Korenbloemen en Zonnebloemen

Als er dan nog een lege plek was in de tas van de gasten dan waren er nog biologische artisjokken, aalbessen, vruchtensappen en groenten beschikbaar.

De Open dagen werden ingeluid door gedeputeerde Hans Schipper van de Provincie Noord-Holland. Hij stak de biologische tuinder een hart onder de riem. Grote bewondering had hij voor de omschakeling van Jan Knook van gangbaar akkerbouwer naar deels biologisch sierteler. De Prov. N-Holland steunt projecten, die de biologische teeltwijze en afzet bevorderen.

In zijn inleiding lichtte Jan Knook de ontstaansgeschiedenis toe van dit akkerbouwbedrijf. Generaties lang zaten de Knoken al op dit bedrijf en Jan vertelde ook waarom hij omgeschakeld was naar biologisch.

Jan is lid geworden van de biologische siertelersvereniging: ' **Biosfeer**' en met deze bio-sierteelers willen telers aan de weg timmeren . Jan legde dan ook aan een ieder uit, hoe hij biologisch teelt en waarom hij gekozen heeft om naast zijn akkerbouwbedrijf, biologische sierteelt - gewassen te gaan telen .

In 1987 is Jan begonnen met een kleine hoek buitenbloemen van ongeveer 1000 m2 , dit als arbeidsaanvulling op het akkerbouwbedrijf . Hij teelde diverse soorten buitenbloemen: Kluwenklokje, Hypericum, Ridderspoor, Herfstaster, Phlox, Aconitum, Chelone etc. ; later Zonnebloemen. Jan heeft altijd al sympathie voor biologische landbouw gehad. Mede door milieuargumenten, maar ook in verband met bodemgezondheid en zijn eigen gezondheid. In 2000 heeft hij besloten om zijn bedrijf om te schakelen.

Hij teelt daarnaast biologisch: zomertarwe, poot- en consumptieaardappels, rode en witte kool, suikerbieten.

Op het bedrijf waren mensen aanwezig, die alles over biologische teeltmethoden en de achtergrond van de biologische teeltwijze konden vertellen . Ook de projectcoördinator van de Biologische sierteeltvereniging was aanwezig om iedereen **van** het bestaan en de doelstellingen van deze actieve groep tuinders op de hoogte te brengen. Maar ook om uit te leggen hoe de keten van biologische bloemen in elkaar zat

Jan en zijn vrouw Maud waren enthousiast over deze mooie "Open dagen" en denken zeker, dat dit voor herhaling vatbaar is.

KLV Studiekring Biologische landbouw

Het doel van de studiekekring is vooral de mensen in Wageningen, maar ook de vele geïnteresseerden te laten kennismaken met de dagelijkse praktijk van de biologische teelt en de markt ontwikkelingen in deze. De studiekekring is een soort intermediair tussen onderzoek/onderwijs en de praktijk. Ook is er een uitwisseling tussen mensen, die al lang in de praktijk werkzaam zijn en pas afgestudeerden en wetenschappelijke medewerkers, die er soms wat verder van afstaan.

De studiekekring bracht een bezoek aan twee heel verschillende sierteeltbedrijven in Noord-Holland: Sjors Veldt en Rob de Wit. Hierbij een kort verslag.

De afzetmarkt voor biologische bloemen is groeiende. Een belangrijke bijdrage daaraan wordt geleverd door Florganic, een groothandel gespecialiseerd in biologische bloemen, die onder andere goedlopende biologische boeketten levert aan Shellstations.

De Studiekekring Biologische Landbouw bezoekt op vrijdagmiddag 1 juli twee telers die ieder op eigen wijze invulling geven aan de groeiende vraag naar biologische sierteeltproducten.

Voorafgaand aan de excursie houdt de Studiekekring Biologische Landbouw haar Algemene Ledenvergadering in cafe 't Kombuis in Akersloot. Terwijl de agendapunten voortvarend worden afgehandeld, komen de aanwezige leden pas los wanneer nieuwe activiteiten ter sprake komen. Dankzij het enthousiasme van Bert van Blokland zitten we nu in Noord-Holland, waar hij ons graag eens de groeiende biologische bloemensector (bloemen, bollen) wilde laten zien. Na een korte, maar doeltreffende inleiding over het complexe werkveld van de biologische sierteelt vertrekken we naar het bedrijf van Sjors Veldt en vervolgens naar het bedrijf van Rob de Wit.

Verdere info over deze excursie kunt U vinden in de nieuwsbrief 4 van de biologische Studiekekring en in het juli/aug. Nr. van Ekoland (7/8)

Geplande excursie naar Bunches

Op do. 21 juli gaat Biosfeer op bezoek bij Bunches, een exporteur op Engeland (beleving Waitrose) . Bunches zit in Rijnburg en wel op het veiling complex van Flora Holland (Laan van Verhof 3) .

Om 14.00 uur start de excursie en zal duren tot ongeveer 15.30-16.00 uur. Daarna praten we nog wat na over Biosfeer onderwerpen in de tulp zaal bij de receptie van Flora Holland.

Iedereen van Biosfeer wordt uitgenodigd bij deze excursie aanwezig te zijn.

Bij de eerste rotonde op het veilingterrein ga je naar rechts en volgt die weg; op nr 3 zit Bunches.

Agenda

- In september staat nog een excursie gepland
- 5 oktober themadag beheersing onkruid en ziekten & plagen

Redactie: Bert van Blokland en Leen Janmaat